

PICKNICK

* Plein Public *

Smakelijk & Solidair

VOORTRAJECT ANTWERPEN

Met de steun van

Broederlijk Delen
TOT IEDEREEN MEE IS

OXFAM

Wereldwinkels

Beste leerkracht,

Fijn dat je jouw leerlingen aan de hand van deze methodiek wil inleiden over Picknick Plein Public en de thema's die er aan bod zullen komen. Aan de hand van deze uitgewerkte les kan je jouw leerlingen warm maken voor en voorb het evenement. De belangrijkste thema's zijn ongelijkheid, solidariteit en voedselverspilling. Wisten jouw leerlingen bijvoorbeeld dat globaal 1 op 9 mensen van de wereldbevolking ondervoed is, terwijl er genoeg voedsel is voor iedereen?

Deze methodiek gebruik je het best enkele dagen voor Picknick Plein Public zodat het nog fris in het geheugen van de leerlingen zit op het moment van het evenement.

Met deze methodiek kan je één tot twee lessen vullen. Indien je minder tijd ter beschikking hebt, kan je de creatieve verwerking achterwege laten. Beperk je dan tot de quiz en de brainstorm rond duurzaamheid. Deze zijn cruciaal ter inleiding van de picknick.

Graag tot op Picknick Plein Public!

Limme Van Den Abeele - educatief medewerker Broederlijk Delen regio Antwerpen
limme.vandenabeele@broederlijkdelen.be

Ruby Kikken - educatief medewerker Oxfam-Wereldwinkels regio Antwerpen
ruby.kikken@owwa.be

Met de steun van

Praktische Informatie

- Doelgroep: secundair onderwijs
- Duur: 1 tot 2 uren
- Lesonderwerpen: Ongelijkheid, Solidariteit en Voedselverspilling

Lesstructuur

1. Quiz	2
2. Nabespreking	5
3. Wat kan je zelf doen?	6
4. Kan het ook anders?	7
5. Creatieve verwerking	8
6. Picknick Plein Public	9
Bijlage: QR-codes 3 initiatieven	10
Referentielijst	11

Doelstellingen:

- De leerlingen beseffen dat er een grote welvaartsongelijkheid in de wereld is.
- De leerlingen weten hoeveel voedsel er wereldwijd verspild wordt.
- De leerlingen weten hoe voedselverspilling vermeden kan worden.
- De leerlingen denken na over de mogelijkheden om een duurzame levensstijl te hanteren.
- De leerlingen worden aangemoedigd om een duurzame levensstijl te hanteren in het algemeen en op de picknick.

Lesvoorbereiding leerkracht

1. Neem de lesinhoud en bijlagen door.
2. Bereid je voor op een coachende rol als leerkracht. Laat zoveel mogelijk uit de leerlingen zelf komen door de juiste vragen te stellen.

Presentatie:

Optioneel kan je bij deze les onze Prezi-presentatie gebruiken. Je hebt hiervoor projectie, geluid en internetverbinding nodig.

De presentatie vind je hier:

<https://prezi.com/view/BWPwtA6rgoCq5HcZ4C4C/>

1. Quiz

Voorzie op drie muren in je klas de letters A, B, C. De leerlingen kiezen per vraag een antwoordoptie en gaan bij die letter staan. Na elke vraag bekijken we wie bij welke antwoordoptie staat. Vervolgens vertel je de leerlingen het juiste antwoord, gevolgd door de extra informatie. Het juiste antwoord staat telkens vet gedrukt. Houd de score per leerling bij op het bord.

VRAAG 1

Hoeveel kg voedsel verspilt een Vlaamse consument gemiddeld per jaar?

- A) Vlamingen verspillen geen voedsel
- B) Tussen 10 en 15 kg per jaar
- C) Tussen 18 en 26 kg per jaar**

Wist je dat een gemiddeld huishouden (2,4 personen) 36 tot 55 kg voedsel per jaar verspilt? Per Vlaming wordt er gemiddeld 89 euro per jaar weggegooid. Voor een gemiddeld huishouden (2,35 personen) is dat jaarlijks gemiddeld 209 euro. Als we de verspilling van alle huishoudens in Vlaanderen optellen, komen we op een totale verspilling van 94.000 tot 142.000 ton voedsel.

⇒ Let op: deze cijfers zijn enkel van toepassing op de consument. In sommige sectoren zoals de horeca wordt ook veel voedsel verspild. De cijfers hierboven zijn exclusief deze sectoren.

VRAAG 2

Hoeveel eetbaar voedsel wordt er jaarlijks wereldwijd verspild?

- A) 500 000 kg eetbaar voedsel
- B) 1 500 000 kg eetbaar voedsel
- C) 1,3 miljard ton eetbaar voedsel**

Wist je dat dat bijna 1/3 van de hele voedselproductie is. Hiervoor zijn verschillende oorzaken mogelijk: gebrekkige opslag en transport van voedsel, voedsel dat niet verkocht geraakt in supermarkten, restaurants die soms volle borden moeten weggooiden, ...

VRAAG 3

In Europa wordt jaarlijks 88 miljoen ton eetbaar voedsel verspild.

Hoeveel mensen zou je hiermee kunnen voeden?

- A) 15 000 mensen
- B) 200 miljoen mensen**
- C) 10 miljoen mensen

Wist je dat 88 miljoen ton verspild voedsel in Europa ongeveer gelijk staat aan gemiddeld 187 kg verspild voedsel per persoon. Meer dan 50% daarvan wordt gegeneerd door huishoudens. België staat op de tweede plaats na Nederland in de ranglijst van meest voedsel verspild per persoon.

VRAAG 4

Wat is het verschil tussen “Tenminste Houdbaar Tot” en “Te Gebruiken Tot”?

- A) THT = niet meer eetbaar. TGT = wel nog eetbaar, maar verminderde kwaliteit.
- B) THT = wel nog eetbaar, maar verminderde kwaliteit. TGT = niet meer eetbaar**
- C) Er is geen verschil tussen THT en TGT.

Het gebrek aan informatie bij de consument zorgt er vaak voor dat eetbaar voedsel in de vuilbak belandt. Daarom is het belangrijk om je voedsel niet direct in de vuilbak te gooien als het de ‘ten minste houdbaar tot’-datum heeft overschreden.

VRAAG 5

Hoeveel mensen hebben wereldwijd honger?

- A) 800 miljoen mensen**
- B) 200 miljoen mensen
- C) 500 000 mensen

Dit komt overeen met 1/9 van de hele wereldbevolking. Honger treft vooral boeren in ontwikkelingslanden. Dus zij die zelf voedsel kweken. Nochtans wordt er vandaag meer dan voldoende voedsel geproduceerd om de wereldbevolking te voeden. De belangrijkste oorzaak van deze onrechtvaardige paradox? De manier waarop voedsel wereldwijd wordt geproduceerd en verwerkt.
Van die 800 miljoen mensen die honger lijden, sterven er jaarlijks 3,1 miljoen kinderen door honger.

VRAAG 6

Wereldwijd lijden 800 miljoen mensen honger. Maar hoeveel mensen wereldwijd worstelen met gezondheidsproblemen door overgewicht of obesitas?

- a) 500 miljoen
- b) 1300 miljoen
- c) 2 miljard**

Terwijl er 800 miljoen mensen honger hebben, eten steeds meer mensen meer dan ze nodig hebben. Wist je dat een mens gemiddeld 2.100 kcal per dag nodig heeft, maar de Belg gemiddeld dagelijks 3.500 kcal eet? Een toenemend percentage van de bevolking kampt met overgewicht of obesitas, en heeft hierdoor gezondheidsproblemen die soms zelfs levensbedreigend zijn.

VRAAG 7

Hoeveel mensen kunnen we voeden met de hoeveelheid voedsel die wereldwijd geproduceerd wordt?

- a) de helft van de wereldbevolking
- b) de hele wereldbevolking**
- c) twee werelden

We hebben duidelijk de kennis en mogelijkheden om voedsel te produceren voor **iedereen**. In werkelijkheid heerst er echter een zodanige ongelijkheid waardoor 800 miljoen mensen wereldwijd honger hebben. Het klinkt dan ook heel tegenstrijdig dat 800 miljoen mensen honger hebben en er tegelijk 1.3 miljard ton eetbaar voedsel wordt weggegooid. Dit wijst op een grote ongelijkheid binnen de wereld.

VRAAG 8

Hoeveel mensen wereldwijd zijn afhankelijk van kleinschalige landbouw om te overleven?

- a) 500 miljoen mensen
- b) 1,5 miljard mensen
- c) 2,5 miljard mensen**

Vooraf in het Zuiden werken veel boeren op kleine schaal en op basis van handenarbeid. Het geproduceerde voedsel is bedoeld voor eigen consumptie, om te verhandelen op de lokale markt óf voor export naar het buitenland.

VRAAG 9

Hoeveel procent van al het voedsel wordt geproduceerd door kleinschalige landbouwers in het Zuiden?

- a) 60%**
- b) 45%
- c) 30%

En dat terwijl deze landbouwers beschikken over slechts 15% van alle landbouwgrond. Door de groeiende bevolking, bouw, verstedelijking, mijnbouw en olie-ontginning wordt dit steeds minder. Zo heeft in Guatemala 82% van de bevolking (de kleine boeren) slechts 17% van de landbouwgrond in handen. Een Guatemalteekse boer beschikt gemiddeld over een grond van 0.6 hectare.

VRAAG 10

Hoeveel procent van de mensen in hongersnood zijn landbouwers?

- a) 40%
- b) 65%**
- c) 75%

65% van de 800 miljoen mensen die honger lijden, leven op het platteland als landbouwer. De overige 35% leeft veelal in sloppenwijken, vaak weggetrokken uit het platteland omdat het leven als boer geen toekomst bood.

Het is opvallend dat zoveel landbouwers in hongersnood leven, terwijl net zij degene zijn die ons voedsel produceren. Heel wat landbouwers exporteren hun voedsel zonder er zelf van te kunnen eten. Verwacht dus niet dat een cacao-boer elke dag chocolade eet. Wist je dat een cacao-boer in Ivoorkust gemiddeld maar €0.67 per dag verdient?

VRAAG 11

Hoeveel mensen wereldwijd moeten rondkomen van minder dan \$5,50 (€4,85) per dag?

- a) 1,5 miljard mensen
- b) 2,7 miljard mensen
- c) 3,4 miljard mensen**

Bijna de helft van de totale wereldbevolking leeft in armoede en moet rondkomen van minder dan 5 euro per dag. En dat terwijl de allerrijksten elk jaar rijker worden en er meer miljardairs dan ooit zijn. Denk eens na met je leerlingen: wat zouden zij kunnen kopen voor €4,85?

VRAAG 12

Hoeveel mannen bezitten samen evenveel als de 3,6 miljard armste mensen ter wereld?

- a) 8 mannen**
- b) 23 mannen
- c) 56 mannen

Deze kloof tussen de allerarmsten en allerrijksten blijft elk jaar groeien. De gezamenlijke rijkdom van de rijkste mensen wordt elk jaar groter, terwijl de gezamenlijke rijkdom van de armste helft van de wereldbevolking elk jaar kleiner wordt.

In Guatemala is de ongelijkheid ontzettend groot. Zo is Guatemala het land met het meeste aantal helikopters per inwoner. En dat terwijl het grootste deel van de bevolking moeite heeft elke dag rond te komen. De macht en het geld is hier duidelijk ongelijk verdeeld.

2. Nabespreking

Laat de leerlingen stoom afblazen. Vraag hen wat ze denken en voelen bij de dingen die ze zojuist gezien en geleerd hebben. Gebruik bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Wat heeft er indruk gemaakt? Wat heeft je geraakt?
- Hadden jullie deze resultaten verwacht?
- Wat wisten jullie voordien nog niet?
- Merken jullie persoonlijk iets van die problematieken?

Laat leerlingen hun indrukken met elkaar delen.

Gebruik eventueel de afbeeldingen in de Prezi als leidraad.

3. Wat kan je zelf doen?

Een duurzame levensstijl, is dat ook iets voor mij? Kunnen wij iets doen om voedselverspilling en ongelijkheid te voorkomen? Wat betekent solidariteit? En hoe kan je je in het dagelijkse leven solidair opstellen?

Laat de leerlingen hier zelf over brainstormen. Bespreek dit vervolgens klassikaal. Je kan kiezen of je elk groepje over de 3 thema's laat brainstormen of dat je de thema's onder de groepen verdeeld.

Wanneer de groepen vast zitten, kan je hen eventueel bijsturen door enkele voorbeelden te geven.

Mogelijke antwoorden:

- Voorkom voedselverspilling
 - Maak gebruik van apps om maaltijden in restaurants uit de vuilnisbak te redden zoals *Too good to go, ...*
 - Houdt 1 keer per week een 'restjesdag': eet alles wat nog in je koelkast staat op, ga geen enkele combinatie uit de weg.
 - Verwerk je afvalrestjes in heerlijke maaltijden.
 - Gebruik een boodschappenlijstje om niet te veel te kopen.
 - Ga niet met honger naar de winkel (dan koop je altijd meer dan wat je nodig hebt)
 - Bewaar voedsel op de juiste manier.
 - Wees bewust van het verschil 'ten minste houdbaar tot (THT)' en 'te gebruiken tot (TGT)'.

- Voorkom ongelijkheid
 - Gooi kleren of oude spullen niet zomaar weg: in de kringloopwinkel vinden ze misschien een nieuwe eigenaar.
 - Zit je in de jeugdbeweging? Organiseer een open-dag waar *iedereen* mee mag komen spelen.
 - Koop fairtrade producten: zo steun boeren in ontwikkelingslanden die jouw steun nodig hebben, en draag je bij aan een eerlijker handelssysteem.
 -

- Promoot solidariteit
 - Delen en herverdelen: dat kan je overal: op school, thuis, bij je hobby's.
 - Overweeg delen, huren, lenen, ruilen in plaats van kopen (vb. bibliotheek, co-housing,...)
 - Zet een actie op poten en zamel geld in voor initiatieven die werken rond solidariteit, in binnen- of buitenland
 - Steek je handen uit de mouwen: help je opa het gras af te maaien, draag de veel te zware boodschappentas van je buurvrouw of help je zusje met haar huiswerk. Ook dat is solidariteit!
 - ...

4. Kan het ook anders?

Een wereld zonder voedselverspilling en ongelijkheid is een utopie. Grote producenten, bedrijven en machthebbers spelen hierbij immers een te grote rol. Maar daarom moeten we niet bij de pakken neerzitten. Er zijn tal van nationale en internationale initiatieven die zich inzetten tegen voedselverspilling en ongelijkheid. Solidariteit en een duurzame levensstijl zijn hun sleutelwoorden.

Maak samen met de leerlingen kort kennis met drie initiatieven die hierrond werken. Verdeel de klas in 3 groepjes. Elke groep krijgt een QR code. Je vindt deze terug in de bijlage. Wanneer ze deze scannen, komen ze terecht op de website of bij het voorstellingsfilmpje van 1 van de initiatiefnemers van Picknick Plein Public. Laat ze kort de visie van deze organisatie lezen/bekijken. Ze leggen vervolgens aan hun klasgenoten uit wat deze organisatie juist doet.

Let op! Voor deze werkvorm hebben je leerlingen een **QR-code scanner** op hun smartphone of tablet nodig. Heel wat leerlingen gebruiken deze app bij de bushaltes van De Lijn. Er zijn tal van gratis apps te downloaden. Eens ze de code scannen, komen ze automatisch op de juiste website terecht. Probeer het thuis zeker eerst eens uit.
Lukt het niet of hebben jouw leerlingen de app niet? Geen probleem, je kan ook gewoon de links gebruiken die toegang geven tot de juiste pagina.

<p>Oxfam-Wereldwinkels https://www.youtube.com/watch?v=_6V2FvpFEZo</p> 	<p>Wow Food https://wowfood.be/about/</p>
<p>Broederlijk Delen https://www.youtube.com/watch?v=9B9vLRhmiss</p> 	<p>Niet genoeg tijd voor deze oefening? Toon dan de voorstellingsfilmpjes ineens klassikaal. Je vindt ze via de links of in de Prezi.</p>

6. Creatieve verwerking

Theoretische kennis wordt pas tastbaar eens de leerlingen er ook mee aan de slag gaan. Tijd voor iets creatiefs!

Laat de leerlingen de opgebouwde kennis creatief verwerken. Laat de keuze vrij: ze kunnen focussen op een duurzame levensstijl in het algemeen of gaan voor een specifiek thema (bv. voedselverspilling). Hoe willen zij dit in kaart brengen?

Ook voor de uitwerking geldt: alles mag! Sommige leerlingen verkiezen schaar en papier. Anderen leven zich liever uit met grafische programma's. De enige voorwaarde die wij stellen, is dat we het eindresultaat **tentoon kunnen stellen tijdens de picknick**. Dit kan een poster zijn, een collage, een kunstwerk, een uitvinding, een stripverhaal, een fotoreeks, ... De klas kiest zelf of ze één eindwerk meebrengen naar de picknick, of meerdere. Je kan als klas samenwerken, of in kleinere groepjes.

Op de picknick worden alle eindwerken tentoongesteld. Elke deelnemer mag stemmen op het werk dat hem of haar het meeste aanspreekt.

Degene met de meeste stemmen is de winnaar van Picknick Plein Public 2019 en wint een heuse food workshop van Wow Food voor de hele klas!

5. Picknick Plein Public

Vertel vervolgens meer over de picknick zodat de leerlingen weten wat ze kunnen verwachten en begrijpen wat de bedoeling ervan is.

Info voor de leerlingen:

Picknick Plein Public is een gezellig evenement, met live muziek en straattheater, waar je met je vrienden en klasgenoten naartoe trekt om samen te eten. Maar het is meer dan dat... Broederlijk Delen, Oxfam-Wereldwinkels en Wow Food streven vooral naar een duurzame picknick! Via spelletjes en wedstrijden leer je bij over ongelijkheid en voedselverspilling, en over de oplossingen daarvoor.

Bij aankomst krijg je een **ticket**. Lees dit goed om te weten waar je je picknickpakket moet ophalen.

Je krijgt ook een **bingokaart** met opdrachten. Los de opdrachten op aan de infostandjes en maak kans op taart!

Er gelden enkele **afspraken** tijdens de picknick:

- Eet je eten op, neem het mee naar huis of **deel het met anderen**
- Gooi **afval** in de juiste afvalzakken
- **Gooi geen eten weg!**

Info voor de leerkracht:

Op de picknick kunnen de leerlingen in praktijk brengen wat ze hebben geleerd over voedselverspilling, ongelijkheid en solidariteit. De picknick is op die manier een **evaluatiemoment**.

Ongelijkheid en solidariteit:

- De leerlingen krijgen niet allemaal hetzelfde picknickpakket. **Per klas** krijgen ze echter wel voldoende: het is aan de leerlingen die meer krijgen om met de anderen te delen. Verklap dit nog niet op voorhand om het verrassingseffect te waarborgen.
- Bij de taartenbingo maken leerlingen kans op taart. Ook hierbij kunnen ze kiezen om de taart voor zichzelf te houden of met anderen te delen...

Voedselverspilling:

- Voor producten uit het picknickpakket die leerlingen zelf niet willen consumeren, hebben ze de keus: ofwel geven ze het aan een klasgenoot, ofwel leveren ze het in aan ons inzamelpunt. Van hieruit schenken wij het aan een initiatief dat met voedseloverschotten werkt.
- Voor het sorteren van afval voorzien we afvalpunten.

Met behulp van ons **natraject** kan je met de leerlingen nagaan of ze de inzichten die ze in deze les hebben opgedaan, inderdaad hebben toegepast tijdens de picknick.

Bijlage: QR-codes 3 initiatieven

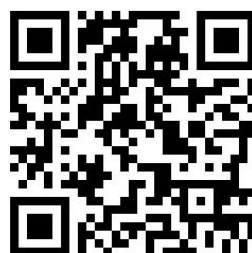
<https://wowfood.be/about/>

https://www.youtube.com/watch?v=_6V2FvpFEZo

<https://www.youtube.com/watch?v=9B9vLRhmiss>

Bronnen (geraadpleegd op woensdag 28/11/18)

<http://www.broederlijkdelen.be/nl/nieuws/voedselverspilling-kost-750-miljard-dollar-jaar>
<http://www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/society/20170505STO73528/voedselverspilling-in-de-eu-per-jaar-88-miljoen-ton-voedsel-in-de-vuilnisbak>
<http://www.fao.org/food-loss-and-food-waste/en/>
<http://www.healthdata.org/news-release/new-study-finds-more-2-billion-people-overweight-or-obese>
<https://4ocean.com/blogs/blog/how-long-does-it-take-trash-to-biodegrade>
https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/factsheet_0.pdf
<https://www.earthday.org/2018/03/29/fact-sheet-single-use-plastics/>
<https://www.fostplus.be/en/sorteren-recycleren-en/all-about-recycling/recycling-plastic-bottles-and-flasks>
<https://www.postconsumers.com/2011/10/31/how-long-does-it-take-a-plastic-bottle-to-biodegrade/>
<https://www.rubiconglobal.com/blog-statistics-trash-recycling/>
<https://www.worldhunger.org/2015-world-hunger-and-poverty-facts-and-statistics/#children1>
<https://www.eoswetenschap.eu/voeding/verspillen-we-echt-een-kilogram-voedsel-dag>
<https://www.mo.be/wereldblog/hoer-kleinschalige-landbouw-de-wereld-kan-voeden>
<https://www.ifad.org/documents/10180/666cac24-14b6-43c2-876d-9c2d1f01d5dd>
http://www.ipes-food.org/images/Reports/UniformityToDiversity_FullReport.pdf
<https://www.grain.org/article/entries/4929-hungry-for-land-small-farmers-feed-the-world-with-less-than-a-quarter-of-all-farmland#sdfootnote6sym>
<https://www.glo-be.be/nl/articles/honger-een-wereld-van-overvloed>
<https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620599/bp-public-good-or-private-wealth-210119-summ-en.pdf>
<https://wowfood.be/about/>
<https://www.youtube.com/watch?v=9B9vLRhmiss>
https://www.youtube.com/watch?v=_6V2FvpFFZo

Referentielijst

https://lv.vlaanderen.be/sites/default/files/attachments/factsheet_0.pdf